

En småländsk festdag i början av mars

KATARINAEK-NILSSON är fil. dr i etnologi vid Uppsala universitet. Tidigare bl.a. chef för Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, inom Institutet för språk och folkminnen. Nuvarande forskning inom det kvinnohistoriska fältet.

det tog sin början 2010 med ett Facebook-inlägg. En före detta Jönköpingsbo, bosatt i Stockholm, föreslog att smålänningar borde fira *Fössta Tössdan i Mass*. Två år sedan följde någon, som listat ut att det finns en tårta som innehåller två "r" före en konsonant, upp med en bild på en marsipantårta, *massipantåata*. 2013 var spridningen på Facebook för *Fössta Tössdan i Mass* igång för fullt. Ett alternativt förslag att *Fössta Tössdan i Mass* borde firas med *isstebannspytt mä röbettä* glömdes snart, till förmån för *massipantåata*, som har kommit att bli själva varumärket för uppmärksammande av dagen.

Syftet med denna artikel är att beskriva hur en ny festdag med lokal anknytning har vuxit fram, med början i sociala medier. Denna festdag, som alltid inträffar den första torsdagen i mars, utgör en lek med småländsk dialekt, och framförallt den småländska som talas i Jönköping med omnejd. Utifrån vad man kan säga om attityder inför dialekter, och utifrån hur dessa attityder skapas och upprätthålls av populärkultur, vill jag hävda att denna lek, med ett stort inslag av självironi, utgör något av en motståndshandling, ett slag uppåt mot ett föreställt etablissemang. Ett hävdande av den egna sociala och kulturella bakgrunden, med dialekten som redskap. Språkforskaren Ulf Teleman menar att slang och subversiva språkkoder är exempel på novationer vilka kan fungera som upprorssignaler och protester, och som markerar en identitet (Teleman 2014). Teleman nämner inte dialekter i sammanhanget, men min förmodan är att en användning av dialekter också kan fungera i en sådan funktion.

En individs habitus, det vill säga det system av dispositioner som enligt Bourdieu (Bourdieu 1991) "bestäm-

mer hur människor handlar, tänker, uppfattar och värderar i givna sociala sammanhang” (Broady 1996:51) måste rimligtvis också omfatta hur människor talar – uttalet, formuleringarna, ordvalet – något som i högsta grad finns ”nedlagt i kroppen” (Broady 1996:51) på grund av allt vi är med om och tar in i barndomen, i skolan, ja i samtliga sociala situationer som vi befinner oss i under våra liv. Det bör därför vara möjligt att betrakta dialektanvändning utifrån ett klassperspektiv, såsom bestämd av de språksociala situationer vi har varit i.

SMÅLÄNSKA DIALEKTER

Landskapet Småland uppvisar en påtaglig dialektal splittring. Här finns påverkan dels söderifrån (Danmark), dels från de norra götamålen och även från sveamålen. Inom dialektforskningen delas Småland grovt in i fyra dialektområden: 1) sydvästsmåländska, omfattande västra Jönköpings län, Kronobergs län och sydligaste Kalmar län, 2) nordsmåländska omfattande östra Jönköpings län inklusive Jönköping och ett område nordväst om Jönköping. I väster finns en del gemensamt med Västergötland. I detta större område finns också en del gemensamt med sydvästra Östergötland. 3) nordöstsmåländska i norra Kalmar län, där dialekten snarare är en slags östgötska och det även finns likheter med mellansvenska dialekter, 4) mellersta Kalmar län, som utgör en övergångszon mellan sydsvenska och mellansvenska mål (Fridell 2019).

Utgångspunkten i *Fössta tossdan i mass* är bortfall av bokstaven ”r” i sammansättningen ”rs” (fössta, tossdan, mass) och ”rt” (massipantåta), vilket stämmer överens med ett av kännetecknen för det som kall-

las nordsmåländska. Därutöver bör påpekas att den lokala dialekten i ett mer begränsat område, omfattande Jönköping med sin närmaste omgivning, utmärks av en särskild satsmelodi som mycket anknyter till västsvenska mål och det som i dagligt tal brukar kallas göteborgska. Just den satsmelodin återfinns således inte i någon större utsträckning på lite större avstånd från Jönköping, runt städerna Eksjö, Vetlanda, Sävsjö.

Småländska dialekter har inte hört till dialektforskningens mest studerade dialekter, till skillnad från dialektområden vilka uppfattats som mer särpräglade, avvikande från standardsvenska och med, möjligen, mer ålderdomliga drag, till exempel Överkalix (Källskog 1992), Dalarna (Olander 2005), Närpes (Nikula 2005), för att nämna några. Den dialekt som fenomenet *Fössta tossdan i mass* i första hand utgår ifrån, den dialekt som talas i staden Jönköping med sin närmaste omgivning, hör inte till de dialekter som utmärker sig för påfallande ålderdomliga drag och hög grad av dialektalitet, utan kan definieras som en lokalt/dialektalt färgad standardsvenska. Det som ändå gör den speciell är inslaget av låneord från romani, se nedan (Carling 2005).

EN EGEN FACEBOOK-SIDA

Facebook-sidan *Fössta tossdan i mass* har som profilbild ett porträtt av John Elfström i rollen som Åsa-Nisse, från någon av de första Åsa-Nisse-filmerna på 1950- eller 1960-talen.¹ Som omslagsbild har valts bild på en rosa prinsesstärta med texten *Fössta tossdan i mass*.

Antalet gilla har vuxit från 0 år 2010 till närmare 8000 år 2019. Under rubriken Företagsfakta på Facebook-sidan för

Fössta Tossdan i Mass beskrivs syftet med dagen, och hur den kan och bör uppmärksammas:

Fössta Tossdan i Mass firas tack vare en ur dialektsynpunkt sällsynt lämplig kombination av ord innehållande det kontroversiella ljudet "rs". Mängder av svenska dialekter anser att "rs" ska uttalas med ett slags "sch"-ljud, medan vi med ursprung från delar av södra Sverige väljer att strunta i r-et.

Kesstin – Kerstin

Fösst – Först

Stösst – Störst

Fäss – Färs

Koss – Kors

Mission: Vi vill sprida dialektälskares självklara högtidsdag – Fössta Tossdan i Mass.

Tips inför firandet:

-Gör om "rs"-ljud till "ss"!

-Köp ostkaka!

-Spela musik från dialektområdet!

-Kolla på Emil i Lönneberga (trots låtsasdialekten)!

- Memorera Hallands och Smålands större floder (Vi ska äta ni ska laga)!

(facebook.com/fosstatossdanimass)

Tipsen inför firandet leder tankarna till hur Kommitterade för Mors Dag under åren kring 1920 gav anvisningar till hur Mors dag lämpligen bör uppmärksammas, med att flaggan hissas "från hemmets flaggstång", mor hälsas med sång av barnen, en familjehögtidlighet med uppläsning hålls osv. (Herlitz 2007:84). Förslaget om firandet av *Fössta Tossdan i Mass* är givetvis ett förslag i ironisk anda, men också med ett underdogbett.

I flödet på Facebook-sidan talas det vidare om dagen som "Smålands inofficiella nationaldag" och en småländsk flagga (grön med rött och vitt kors) visas, liksom mängder av bilder på hembakade och konditorgjorda marsipantårtor, och skildringar av firande framför allt på arbetsplatser. Där finns också bilder från filmer där en småländsk dialekt har spelat en roll, som de

tidigare omnämnda Åsa-Nisse-filmerna, men också Jan Troells film "Utvandrarna", baserad på Vilhelm Mobergs romaner *Utvandrarna* och *Invandrarna*, med Max von Sydow och Liv Ullman i huvudrollerna.

Utöver på Facebook har *Fössta tossdan i mass* tagit plats i andra sociala medier, som Instagram, Twitter, Youtube.

SPRIDNING I MEDIER

Fredrik Lindström nämnde *Fössta tossdan i mass* i en krönika i *Språktidningen* 2014 (Lindström 2014), men annars visar en enkel sökning att *Fössta Tossdan i Mass* slog igenom på bred front i massmedierna ungefär från 2016, och kulmen förefaller vara 2018. Det året spelade ICA Maxi i Vetlanda in en video där personalen (på Vetlandadialekt) sjunger *Fössta Tossdan i Mass* och dansar med marsipantårtor och marsipanbakelser i händerna (Youtube ICA Maxi Vetlanda Fössta Tossdan i Mass). Videon lades upp på Facebook och Youtube som ett skämtsamt bidrag till Melodifestivalen. Klippet har setts av en halv miljon tittare, något som lär ha storligen förväntat ICA-personalen. En annan sång till dagens ära skrevs 2016 på uppdrag av P4 Jönköping av trubaduren Johan "Knegarn" Forsman. Texten lyder:

Ända sen vi va små
Har vi gått på land
Kröpet runt mä hink å spade,
Gjort små hus mä sann
Men nu ä den tiden över
Å vi står på pass
Å hälsar vårens ankomst
De sa va i mass
Ta en bäss på uteställe
Vinden den har vänt
Överstyvt när HV spelar

Ja de må va hänt
 Detta e vår plats på jorden
 Tääta sa vi ha
 O den sa va av massipan
 Fö de e fössta tossdan i mass
 I Smäländs stolta nation
 Kattera vrålar i kapp
 Så dags att vi alla tar ton
 Å hyllar vårt landskap idag
 En kaffi sa vi också ha
 Den dagen är inte kass
 De e fössta tossdan i mass! (P4 Jönköping
 2016-03-03, Youtube Knegarn Fössta Tossdan
 i Mass)

Som synes har flera ord, vilka kan anses som typiska för Jönköpingsdialekten, använts i sångtexten: kröpet, överstyvt, bäss (öl) med flera.

En tredje sång, slutligen, är inspelad av Claes Nittmark, som framför sin komposition iförd en HV71-tröja. Hans inspelning börjar med ett klipp från Jönköpingsbon Agneta Fältskogs tidiga inspelning från 1968 "Jag var så kär", i vilken hon, efter att ha uttalat rullande tungspets-r i ord som "bara", "bra", "står", klämmer i med refrängen "Nu fösst fösststå ja".

Nyhetsmorgon i TV4 lät såväl 2018 som 2019 några kända smålänningar, däribland partiledaren Annie Lööf, önska tittarna glad *Fössta Tossdan i Mass*, och dagen har de senaste åren också uppmärksammats i rikstidningarna, efter att i några år främst ha varit ett inslag i lokala och regionala medier.

DIALEKTHIERARKI

Företeelsen *Fössta Tossdan i Mass* utgår alltså från vissa drag, kännetecknande den småländska dialekt som talas företrädesvis i Jönköping. Att dialekter, i betydelsen en språklig variabel, väcker associationer, minnen och känslor är närmast en själv-

klarhet. Det finns många fördomar om dialekter, att man utifrån en talad dialekt kan avgöra hur en stockholmare, en smålänning, en upplänning är. Däremot är forskning om attityder till dialekter, om inte obefintlig så ganska ringa, och mycket av det som ändå finns är inte helt aktuellt.

Det senaste jag kunnat finna är en uppsats från ämneslärarprogrammet vid Örebro universitet, i vilken Jakob Hammarlund undersökte vilka attityder gentemot dialekter som en grupp elever i Örebro och en grupp i Stockholm hade. Även Hammarlund konstaterade att det finns ganska lite forskning inom detta fält. I vardagliga samtal kan åsikter om dialekter luftas, men vi har egentligen inte mycket kunskap i frågan om hur vi uppfattar olika dialekter. Generellt uppfattas dialekter med uttal som ligger nära skriftspråket som "finare" och mera "rätt" än dialekter som avviker från skriftspråket i uttalet. Hammarlund kunde konstatera att de flesta eleverna, 62 procent, i hans undersökning hade en i huvudsak positiv inställning till dialekter, med argument som att de berikar språket, kan öppna för samtal och bjuder på en mångfald. Bland dem som hade en negativ inställning till dialekter, 11 procent (27 procent var osäkra) framhölls att dialekter är "töntiga" och kan skapa svårigheter i kommunikationen människor emellan, speciellt för invandrare (Hammarlund 2017).

I en kortare artikel, baserad på ett konferensinlägg, ger Kristina Nikula ett intressant perspektiv på den särpräglade österbottniska Närpesdialekten och dess ställning i skolorna. Hon fann vid en undersökning att den egna dialekten av eleverna användes som ett medel att trotsa med. Medan skolorna, genom lärarna, tillämpar standardsvenska svarar eleverna på dialekt, deras första språk, modersmå-

let, och skälet varför de inte svarar på standardsvenska sammanfattas av en elev så här: "Vi kan men vi vill inte". Dialekten fyller en funktion i en maktkamp mellan ett finlandssvenskt etablissemang, företrätt av lärarna, och eleverna, där de senare känner ett behov av att sätta sig upp mot lärarna (Nikula 2005).

Nikulas undersökning ger ett jämförande perspektiv på dialektens roll i spexandet kring *Fössta tossdan i mass*, i det att *Fössta tossdan i mass* också kan tolkas som ett trotsigt och humoristiskt hävdande av en egen språklig identitet, i medvetande om att den egna dialekten inte har den högsta statusen. Samma attityd uttrycktes av gotländska elever i en enkätundersökning: "Vi har inte lust att prata nån jäkla rikssvenska!" (Hammermo, Strömquist, Molin 1981). Noteras bör att såväl Närpesdialekten som de gotländska är dialekter som avviker från standardsvenska betydligt mera än vad dialekten i Jönköping gör.

Jasmina Bolfek Radovani konstaterar i sin sociodialektologiska undersökning om attityder till dialekter, att de undersökningar som före hennes egen undersökning har gjorts av förhållandet mellan dialekt och standardsvenska gäller språkområden som exempelvis Dalarna och Gotland, där den lokala dialekten starkt avviker från standardsvenskan, och där dialekten också har en stark lokal ställning. Hennes egen enkätundersökning har däremot gjorts i områden där dialektutjämningen har varit större på grund av industrialisering och urbanisering, och dialekten därför mindre avvikande från standardsvenskan. Hon konstaterar att majoriteten (72 procent) av hennes 105 informanter uppfattar sig själva vara dialekttalande, och att 22 procent anser att dialekt inte bör användas i samtal med invandrare, el-

ler personer från andra landsdelar, liksom i offentliga och formella sammanhang, inom riksmidier eller till exempel vid en anställningsintervju (Bolfek Radovani 2000). Informanterna skiljer alltså ut två språkvariabler – en dialektal som kan användas i familjen, vänkretsen och bland arbetskamrater, och en som bör användas i mer formella sammanhang och i sällskap med personer som kan antas inte omfatta dialekten. Informanterna ansluter sig därmed till den praxis som tidigare tillämpades i riksmidier och vid teatrarna.

Dialekter används inte sällan som stilmedel i kulturproduktioner, framför allt i populärkultur, något som sannolikt påverkar vår uppfattning om olika dialekter. I buskisteater och lokalrevyer är dialekt ofrånkomlig för att höja den humoristiska effekten och ge en lokal färg. När det gäller småländsk dialekt har den, som nämnts ovan, spelat en roll i vissa filmsammanhang. Dit hör först och främst Åsa-Nissefilmerna, 1949–1969 med uppföljaren 2011, om den knipsluge småbrukaren, tjuvjägaren, tjuvfiskaren och uppfinnaren Efraim Erik Nilsson ("Nisse på Åsen") och hans vän Klabbarparn i Knohult² i Småland.

Filmerna utgör tydliga exempel på bondkomik, och filmdistributören valde alltid, som ett sätt att understryka filmernas lantliga image, att förlägga premiärerna till Saga-biografen i Vetlanda. Filmerna var publiksuccéer som drog in mycket pengar, medan filmkritikerna avfärdade dem. En av filmerna, "Åsa-Nisse flyger i luften" från 1956, sägs ha fått en av filmhistoriens kortaste recension, då Alf Montán i *Expressen* bedömde den med tre ord: "Far i frid" (sv.m.wikipedia.org).

Filmerna "Utvandrarna" från 1971, och "Nybyggarna" från 1972 är baserade på Vilhelm Mobergs romansvit om Karl-Oskar och Kristina och deras utvandring

från ett fattigt småbrukarliv i Småland till Minnesota. Också i dessa filmer är en smäländsk dialekt ett viktigt inslag, dock utan avsiktlig komik. Filmerna har tvärtom stora konstnärliga ambitioner, med Jan Troell som regissör och seriösa skådespelare som Max von Sydow och Liv Ullman i huvudrollerna.³ "Utvandrarna" blev nominerad till bästa utländska film vid Oscarsgalan 1971, och vid den svenska Guldbaggegalan 1971/72 vann filmen pris för bästa manliga huvudroll (Eddie Axberg) och bästa film (www.svenskfilmdatabas.se).

Prestigefyllda utmärkelser och konstnärliga ambitioner till trots, vågar jag hävda att filmerna i efterhand stundom omges med ett visst löjets skimmer, och detta på grund av användningen av en konstruerad Smäländsdialekt. Kristinas/Liv Ullmans replik "Jag tyar inte mer" anges 2005 spefullt av filmrecensenten Zendry Svärdkrona i *Aftonbladet* som en av de tio bästa replikerna i svensk film. Det är betecknande att, förutom repliken "Jag är döden" i "Det sjunde inseglet" övriga repliker på *Aftonbladets* tio-i-topp-lista är hämtade från den mer lättsamma filmgenren som exempelvis "Sällskapsresan", "Karl-Bertil Jonssons jul", "Ogifta par".

En annan av replikerna på *Aftonbladets* tio-i-topp-lista är Anton Svenssons/Allan Edwalls "Förgrömmade onge" i filmen "Emil i Lönneberga", den tredje filmen där en slags smäländsk dialekt har funnit en bestämd plats i populärkulturen, trots att den dialekt som talas i nordöstra Småland, den fiktive Emils hembygd, är ganska olik de dialekter som talas i övriga Småland, och snarare liknar de östgötska målen.

Ingen av de skådespelare som talar "smäländska" i de filmer jag använt som exempel på sceniskt dialektbruk⁴ talade

sin egen dialekt, utan hade fått lära in ett "smäländskt" sätt att tala. Jag prövar hypotesen att detta faktum har lett till vissa överdrifter, för effektens skull, och i förlängningen till en uppfattning om smäländskt idiom som "bonnigt", ålderdomligt, något att fnissa åt. I mer eller mindre seriösa undersökningar om landets sexigaste dialekt kommer smäländska mycket riktigt alltid långt ner på listan (www.språktidningen.se 2012-07-04).

Jönköpingsdialekten, en given förutsättning för firandet av *Fösta Tossdan i Mass*, har vissa särdrag som skiljer sig från omgivande smäländska dialekter, bland annat många ord, varav en del anses härstamma från resanderomani, något som uppmärksammats av bland andra Gerd Carling (Carling 2005). Hit hör till exempel orden:

bängalo=dum i huvudet,
Ossj devon=kraftuttryck,
gojja=tjej, kvinna,
musch=kille,
jycklo=hund,
lover=pengar,
pilo=full.

Sofia Wessman visar i sitt uppsatsarbete 2009 vid Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping att kunskapen om Jönköpingsdialekt var låg bland stadens gymnasieelever, att döma av dem som hon intervjuade, men att de ord som informanterna kände till ofta var romaniglosor (Wessman 2009).

Vid en självvärdering av Jönköpingsdialekten uppgav många av informanterna att "man i Jönköping talar sluddrigt, slarvigt och släpigt" (Wessman 2009:20). Wessman nämner den i Jönköping populära gladjazzgruppen Tre små grisar och deras medvetna användning av Jönköpingsdia-

lekt⁵, däremot inte *Fössta Tössdan i Mass*, som inte hade uppstått 2009.

ATT SLÅ UNDERIFRÅN

Min slutsats är att *Fössta Tössdan i Mass* är ett sätt att slå underifrån, ur ett underdogperspektiv, och detta i en tid då intresset för dialekter växer. I förlängningen kan det diskuteras huruvida klassbegreppet kan användas i sammanhanget. Utifrån befintlig empiri är det omöjligt att avgöra vilka de personer är som äter tårta för att uppmärksamma dagen. Firandet går inte heller att särskilja från aktiviteter i medier, sociala medier såväl som "gamlemedier".

Oavsett vilka de personer är som firar *Fössta Tössdan i Mass* är det helt klart att det allmänt finns en uppfattning om att en standardsvenska, som ligger nära skriftspråket, hör till mer formella sammanhang och att den i större utsträckning talas av högutbildade människor vilka antas höra till etablissemangen, medan dialektalitet är mer "folklig". Det går inte att geografiskt fastställa en ort helt fri från dialekt, en ort som skulle utmärkas av ett helt och hållet standardsvenskt tal, utan sättet att tala är i vår samtid mer individuellt (idialekt, alltså individens eget unika tal) än tidigare, och fortfarande klassbetingat (sociolekt, det vill säga det tal som har med social tillhörighet att göra).

Sättet att tala är, med andra ord, beroende av individens habitus, och utgör en tillgång alternativt undergräver individens position inom det sociala fält där han/hon verkar (jfr Bourdieu 1991, Broady 1996). Därutöver vill jag påstå att det finns en klar hierarki bland dialekter. Stockholmskans olika varieteter signalerar naturligtvis en huvudstadstillhörighet, medan utpräglade dialekter som starkt

avviker från standardsvenska genom en ålderdomlig prägel, exempelvis flera av dalmålen, gotländska dialekter, kalixmål, skelleftebondiska med flera omhuldas som något att vara stolt över, av brukarna och även av forskare.

Småländska dialekter är däremot inte högt rankade, men med utnämningen av en egen "nationaldag", "nationalsång", flagga och egna traditioner får dialekten, och smålänningen, en revansch på ett skämtsamt sätt, med ett stort inslag av självironi. Det folkliga inslaget i firandet, så som överdrifter i det dialektala uttalet, och hänvisningar till hockeyleaget HV 71, medverkar till att med glimten i ögat upphöja det triviala till något att hedra och vara stolt över.

I den tid då urbaniseringsprocessen var som mest intensiv pågick en konventionalisering av språket på grund av ändamålsenlighet, prestige och modernitet. För landsbygdsbor som flyttade in till staden eller för dem som flyttade från småstad till storstad, och i många fall därmed också gjorde en klassresa, innebar det prestige att släppa eller skala ner sin egen dialekt (Teleman 1985). *Fössta Tössdan i Mass* vänder på sådana ambitioner genom att istället lyfta dialekten till något prestigefyllt, något att beundra och hålla fast vid.

SOCIALA MEDIER, TILLFÄLLIGA GEMENSKAPER?

Fössta Tössdan i Mass har uppstått, vuxit och spridits på sociala medier, för att konkretiseras och spridas vidare utanför den digitala världen, men i samspel med den. Kännedom om dagen och dess krav på en marsipantårta (prinsesstårta) har vandrat ut från den digitala världen och erövrat geografiska områden. Under de allra se-

naste åren är det inte bara konditorier i Småland som bakar extra många prinsesstårter med för dagen adekvat text. Själv upptäckte jag den 7:e mars 2019 att det största konditoriet i Uppsala skyltade med en korrekt textad prinsesstårta. Expediten uppgav att det var 2018 som de hade börjat få förfrågningar och därmed insett dagens betydelse!

Hur länge dagen kommer att uppmärksammas och firas vet vi inte idag, det är inte omöjligt att företeelser och gemenskaper skapade i vår tid har en mer tillfällig karaktär. Å andra sidan finns det en starkt revanschistisk karaktär i den lokalpatriotism som tydligt uttrycks i *Fössta Tössdan i Mass*. De kommersiella intressena är självklart också viktiga drivkrafter, och dagen inordnar sig i raden av "dagar" som till exempel Kanelbullens dag, sedan 2004 en märkesdag i vår almanacka. Skillnaden mellan Kanelbullens dag och *Fössta Tössdan i Mass* är att medan Kanelbullens dag har skapats av Hembakningsrådet (ursprungligen en sammanslutning av jästtillverkare, mjöltillverkare, sockertillverkare, margarintillverkare, numera ägd av Dansukker), har *Fössta Tössdag i Mass* initierats och skapats av privatpersoner på Facebook.

NOTER

- ¹ John Elfström spelade rollen som Åsa-Nisse i 22 filmer 1949–1969.
- ² Fiktiv ort
- ³ Båda var så kallade Bergmanskädespelare, en slags inofficiell garanti för konstnärlig kvalitet i Filmsverige
- ⁴ Möjligen med ett delvist undantag för lundensaren Max von Sydow, som hade tillbringat en del tid under barndomen hos släktingar i södra Småland
- ⁵ www.wikipedia.org Tre små grisar (musikgrupp) Leta gärna upp gruppen på Youtube för att lyssna till Jönköpingsdialekt!

REFERENSER

- www.aftonbladet.se 2005-06-23
 Facebook.com/fosstatosssdanimass
 P4 Jönköping 2016-03-03
 www.språktidningen.se 2012-07-04
 (läst 2019-10-03)
 www.svenskfilmdatabas.se (läst 2019-08-31)
 www.wikipedia.org Tre_små_grisar (musikgrupp)
 (läst 2019-10-04)
 www.wikipedia.org Åsa-Nisse
 www.viralking.se
 www.wikipedia.org Åsa-Nisse (läst 2019-09-01)
 Youtube: Claes Nittmark Fössta Tössdan i Mass
 Youtube: ICA Maxi Vetlanda Fössta Tössdan i Mass
 Youtube: Knegarn Fössta Tössdan i Mass
 Youtube: Tre små grisar Jönköping
- Bolfek Radovani, Jasmina, 2000. "Attityder till svenska dialekter – en sociodialektologisk undersökning bland vuxna svenskar". *Solid* nr 13. Uppsala: Enheten för sociolingvistik, Uppsala universitet, FUMS rapport nr 201.
- Bourdieu, Pierre, 1991. *Kultursociologiska texter*, i urval av Donald Broady & Mikael Palme. Stockholm/Skåne: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Broady, Donald, 1996. "Kapital, habitus och fält", i Gustavsson, Anders (red.), *Kunskapsmål, teori, empiri*. Uppsala: Etnolore 17, skrifter från Etnologiska avdelningen, Uppsala universitet.
- Carling, Gerd, 2005. *Romani i svenskan*. Falun: Carlsson Bokförlag.
- Einarsson, Jan & Klintborg, Staffan, 2005. "Svenskan i Amerika och Småland", i Byrman, Gunnilla; Einarsson, Jan; Hammarbäck, Solveig; Lindgren, Maria & Stille, Per (utg.), *Svenskans beskrivning 27*. Växjö: University Press.
- Fridell, Staffan, 2019. "Olika slags smäländska", i *Språken i Sverige*, 2:a upplagan.
- Hammarlund, Jakob, 2017. *Elevers attityd till dialekter – en kvantitativ och kvalitativ undersökning*. Örebro universitet.
- Herlitz, Gillis, 2007. *Mors dag och Halloween: Festseder i förändring*. (Diss) Uppsala: Etnolore 31, Skrifter från Etnologiska avdelningen Uppsala universitet.
- Hammermo, Olle; Strömquist, Siv & Molin.R., 1981. *Vi har inte lust att tala när jäkla rikssvenska!" En dialektologisk enkätundersökning bland gotländska gymnasieelever*. Uppsala: FUMS rapport nr 94, Uppsala universitet. (Stencil).

- Källskog, Margareta, 1992. *Attityd, interferens, genitivsyntax. Studier i nutida överkalixmål*. Uppsala: Skrifter utgivna genom Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala. Ser. A:18.
- Lindström, Fredrik, 2014. "Smälänningar snålar inte med vokalerna", i *Språktidningen* 2014/4.
- Nikula, Kristina, 2005. "Dialekten – ett uttryck för protest?", i Byrman, Gunilla; Einarsson, Jan; Hammarbäck, Solveig; Lundgren, Maria; Stille, Per (utg.), *Svenskans beskrivning* 27. Växjö: University Press.
- Olander, Eva, 2005. "Språkval och attityder; En skolenkät i dalmålsområdet, presenterad med Orsa som utsiktspunkt", i Byrman, Gunilla; Einarsson, Jan; Hammarbäck, Solveig; Lundgren, Maria; Stille, Per (utg.), *Svenskans beskrivning* 27. Växjö: University Press.
- Teleman, Ulf, 2014. *Tankens makt över språket: Utvalda artiklar med anledning av författarens 80-årsdag*. Lund: Språk-och litteraturcentrum, Lunds universitet.
- Wessman, Sofia, 2009. *Jönköpingska ä gött! En studie i Jönköpingsungdomars kunskap kring den egna dialekten*. Jönköping: Högskolan för lärande och kommunikation.

SUMMARY

A regional festival day in the beginning of March

(En smäländsk festdag i början av mars)

It all started on Facebook in 2010, with a suggestion to celebrate the first Thursday of March. The suggestion was posted by a former resident of the

town Jönköping. The poster's suggestion emanated from the observation that "r" in front of an "s" is skipped in the particular dialect spoken in and around Jönköping. The first Thursday of March. Första torsdagen i mars, thus will be pronounced *Fössta tossdan i mass*. Two years later somebody suggested that people from Jönköping could celebrate by eating a special cake with marzipan, in this special dialect *massipantäåta*. 2010–2019 this celebration has exploded, on Facebook and also outside internet. Marzipan cakes are baked in all bakeries in Jönköping and surroundings, but the very last years also in other cities in Sweden. People with a background in Jönköping and the county of Småland offer their colleagues marzipan cake this very day, and everyone can follow the celebrations, pictures of cakes, special newly written songs and shows, on Facebook and other social media, like Instagram and Twitter. This is an example of how a dialect which has been used in films and other popular culture as a symbol of something rural, a little oldfashioned and embarrassing, is turned to something positive in a self-ironic and humoristic way. It is also an example of how a phenomenon – which might be short-lived, we do not know that yet – moves from the digital to the real world.

Keywords: Dialect, social media, self irony.

Katarina Ek-Nilsson, PhD in Ethnology, Uppsala University. Former Head of Department of Dialectology and Folklore, Institute for Language and Folklore. Today researcher in Gender History.